



**Theologiae Moralis Sacramentalis Ad Instructionem  
Ordinandorum & Curandorum Ex Materia De Sacramentis  
In Genere Et Ordinis Eucharistiae, Poenitentiae, Ac  
Matrimonii In Specie**

De Matrimonij Sacramento, & omnibus Peccatis contra VI. praeceptum, ac  
de Abortu

**Sporer, Patritius**

**Salisburgi, 1711**

Classis II. Impedimentorum. Libertas obligata alteri. Votum. Ordo Ligamen.  
Honestas.

---

---

**Nutzungsbedingungen**

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55333)

psum contrahendi, contrahere tamen non potuerunt jure novo, si hanc voluntatem & intentionem Parocho & testibus presentibus non significarunt, quippe qui non matrimonii, sed solum sponsaliorum causâ interfunt; quod tandem & ipsis ea sponzorum intentio constituerit, dubium non est, matrimonium fore validum, cum nihil ad valorem desit, certè tamen mortaliter illicitum, ideoque specialibus poenis subiectum; nam si aliàs, servatis servandis, cum impedimento occulto dirimente contraxissent bona fida, & ipsi facillè obtinent dispensationem à Papa, & in certò casu ab Episcopo, & filii tali matrimonio occultè invalido suscepti legitime censentur; at verò, si trinæ denuntiationes præviæ, aliæque solemnitates omissæ sunt, & ipsi postea spe dispensationis privantur, & filii privilegio legitimationis carere debent. *c. cum inter. &c. Et tenore. Qui filii sint legitimi.*

## CLASSIS II.

### *Impedimentum.*

### LIBERTAS OBLIGATA AL

teri, Continet quatuor impedimenta:

*Votum, Ordo, Ligamen, Honestas.*

### SUMMARIA.

29. *Votum solemne castitatis*
40. *Dirimit matrimonium contrahendum.*
41. *Jure Ecclesiastico tantum.*
42. *Ac eodem jure dissolvit matrimonium ratum tantum.*
43. *Votum simplex castitatis non dirimit.*

44. *Ordo*



*Seff. I. De Impedimentis matrimonii. 41*

44. Ordo Subdiaconatus etiam dirimit matrimonium contrahendum (non tamen dissolvit ratum)
45. Jure Ecclesiastico tantum, seu
46. Immediate ex lege & ordinatione Ecclesia.
47. Non ex voto ordini annexo.
49. Ligamen seu vinculum Matrimonii cum conjuge adhuc vivente, dirimit matrimonium jure naturali & divino cum quovis alio contrahendum.
50. Unde neuter conjux ad secundas nuptias transire potest, nisi habita notitia moraliter certa de morte alterius. Quanta notitia requiratur in foro externo.
51. Et qua sufficiat in foro interno.
52. Corollaria.
53. Impedimentum publice honestatis quid, & quousque dirimat?
54. Oritur ex sponsalibus validis.
55. Inter sponsum & consanguineas sponse, ac vicissim, in primo gradu, non ultra.
56. Estque perpetuum, nec cessat per mortem sponse.
57. Resolvuntur varia.
58. Oritur etiam ex matrimonio rato tantum, nondum consummato usque ad quartum gradum inclusivè.
59. Etiam ex tali matrimonio invalido,
60. Secus, si sit invalidum ex defectu ipsius consensus.

*§. IV.*

*VOTUM.*

**V**otum solemne castitatis emissum in professione Religionis approbatæ dirimit matrimonium contrahendum jure Ecclesiastico tantum, eodémque jure dissolvit matrimonium ratum nondum consummatum. Certum apud omnes.

I. Dirimit matrimonium contrahendum. 40  
Certum de fide, definitum in variis Conciliis, Sanchez, Layman, alii, & novissimè in *Trid.*



Sess. 42. de sacram. Matr. Can. 9. *Si quis dixerit clericos in sacris constitutos vel Regulares solenniter castitatem professos posse matrimonium contrahere contractumque validum esse, non obstante lege Ecclesiastica vel voto, anathema sit* Idem habetur c. Unico. De voto in 6. docentque DD. Orthodoxi omnes, ac etiam Sancti Patres, & speciatim D. Hieronim. l. 2. contra Jovinianum c. 7. D. August. in Psalm. 38. & Epistola 6. ad Theodorum Monachum, ubi nuptias à monachis & monialibus contractas incestuosas & adulteras appellant. Quin & jure civili Jovinianus Imperator. leg. 5. C. De Episcopis & Clericis, statuit, *quis non dicam rapere, sed attentare tantum jungendi matrimonii causâ Sacratissimas Virgines ausus fuerit, capitali pœna puniatur*. Ratio datur quia qui se totum tradit uni, non potest se tradere & obligare alteri, atqui homo per votum solennem castitatis corpus tradit uni, scilicet Deo totum Ecclesia Dei nomine sollemniter acceptante: ergo non potest illud corpus tradere alteri in matrimonium, consequenter dirimit matrimonium contrahendum. Quâ ratione quidam contendunt, hoc impedimentum dirimere jure naturali vel divino. Sed dicimus

- 41 II. Dirimit jure Ecclesiastico tantum, non naturali, vel divino. Communis DD. cum Scot. in 4. d. 31. & 42. & latè probat Suarez Tomo 3. de Religion. l. 2. c. 6. & 7. Sanchez l. 7. disp. 26. Pontius l. 7. c. 22. Perez. disp. 26. Herincx disp. 6. quæst. 5. num. 43. Ratio est; quia de



de jure Ecclesiastico constat abundè. jus autem naturale, vel divinum ex nullo capite ostendi potest: nam ecce votum solemne non dirimit jure naturali vel divino 1. quatenus votum est; non votum simplex est ejusdem rationis, & æquè obligat apud Deum, ac votum solemne, ut docet Cælestinus III. c. 3. *Titul. Qui clerici vel voventes, &c.* & tamen votum simplex non dirimit: ergò &c. 2. Non quatenus solemne votum est; quia ipsa solemnitas voti est solum juris Ecclesiastici & introducta ab Ecclesia, juxta *cir. c. unicum, De voto in 6.* & Bullam Gregorii XIII. infra allegandam. Adde: vix aliter explicari commodè potest solemnitas ista, nisi per vim dirimendi matrimonium huic voto ab Ecclesia adjectam. 3. Non dirimit etiam in quantum est traditio facta Religioni, & hæc per solemnem professionem acceptatam acquirit dominium aliquod in Religiosum professum quia dominium illud non repugnat, sed stat cum vinculo maritali quantum est de jure naturæ, ut patet in servo matrimonium contrahente, ac in ipsis conjugibus tunc post matrimonium consummatum mutuo consensu Religionem profitentibus manet indissolutum vinculum matrimonii, adeo ut facta dispensatione super voto, absque novo contractu matrimonio priori uti possint, ut omnes fatemur: quòd si ergò vinculum matrimoniale stat cum professione posterius emissâ, quid ni etiam stet professio prius emissâ, cum vinculo matrimonii posterius contrahendi, quantum est de



de jure naturæ: ergò fatendum est, diremptionem esse solius juris Ecclesiastici.

42 III. Eodem jure Ecclesiastico tantum votum solemne dissolvit matrimonium ratum tantum, etiam quoad vinculum, ita ut altero conjugum legitimè professo, alter vinculo solutus ad vota alia transire possit, de hoc *Sec. 3.* Cum de matrimonii indissolubilitate.

43 IV. Votum simplex castitatis etiam perpetuum non dirimit, quia per illud tantum promittitur Deo corpus, & non actu traditur, sicut in voto solemni. Excipitur communiter unicus casus: si uxor in sæculo manens, continentiam vovens marito dedit licentiam Sacrum Ordinem suscipiendi, eo defuncto, nè validè quidem ad secunda vota seu nuptias transire potest, uti ex *Quia sunt. dist. 28.* docet *Sanchez l. 7. De matrimonio. disp. 40.* quem vide. Item ex speciali constitutione Pontificia Gregor. XIII. in Bulla incipiente: *Ascendente Domino.* vota simplicia biennii in Societate JESU matrimonia contrahenda dirimunt; de quo videriat ipsi.

§. VII.

O R D O.

44 **O** Rdo sacer Subdiaconatus, &c. dirimit matrimonium contrahendum (non item dissolvit matrimonium ratum) jure Ecclesiastico tantum, & immediatè; & non, certè non semper ex voto annexo sacro Ordini, in communi sententia. Explico.

I. Dirimit matrimonium. Certum de fide ex  
Con-



Concilio Trident. supra allegato *sess. 24. c. 9.* habetur variis sacris Canonibus *c. nullus Mis- sam. c. prater hoc. dist. 32. & c. 2. qui clerici vel voventes. c. nn. de voto in 6.* docetque comu- nissima DD. cum D. Thoma, *Scot. in 4. d. 37.* ac late probant Azor, Sanchez, Bellarm. alii Theologi & Controversistæ.

Non autem dissolvere matrimonium ratum, habetur expresse *Extrav. antiqua Joann XXII.* si maritus ante matrimonii consummationem sacrum Ordinem suscipiat absque conjugis li- centia, & non sicut sacris Canonibus definitum est, irregularem fieri, atque monendum, non ta- men cogendum, ut Religionem profiteatur; si nolit uxori repetenti restituendum esse, ut ma- trimonium cum ea consummet, scilicet reddendo debitum, sed non exigendo, ut notat *Glossa* ibidem. Quod verò Ecclesia statuatur per pro- fessionem Religionis matrimonium ratum diri- mi, non item per susceptionem Ordinis sacri, ratio disparitatis datur; quia per professionem fit perfecta traditio sui ipsius, & reciproca obliga- tio cum Religione, adeoque velut alterum ma- trimonium spirituale, cui meritò carnale ini- tum cedere debeat, qualis perfecta traditio nul- la reperitur in susceptione sacri Ordinis. Cæte- rum tam Religiosi, quàm Clerici in Sacris ma- trimonium contrahere præsumentes, atque etiam moniales nupturientes, vel nubere atten- tantes, incurrunt excommunicationem ipso fa- cto; *Clementina unica, de consanguin. & affini- ratq;*



tate: incidunt in irregularitatem bigamiae similitudinariae, & post sententiam etiam privationem beneficiorum: *c. decernimus dist. 28.*

45 II. Dirimit jure Ecclesiastico tantum. Communissima DD. cum Scot. supra; nam jus divinum nullum extat, neque ostendi potest jus naturale; non enim dirimit matrimonium sacrum. Ordo ratione sui ipsius, ut patet in Græcis, certe alloquin iis etiam Catholicis & cum Ecclesia Romana communionem habentibus non permitteret usum uxorum. Neque dirimit jure naturæ ratione voti in communi sententia sacro Ordini annexi saltem implicitè, quia votum etiam solemne expressum professionis religiosa jure naturæ vel divino non dirimit matrimonium contrahendum, ut §. *precedenti* ostensum; ergo multo minùs illud votum implicitum annexum sacro Ordini, sed utrumque sola lege Ecclesiastica. Sed quæstio nunc est: utrum hac ipsa lege Ecclesiastica impedimentum sacri Ordinis sit immediatè ex lege & ordinatione Ecclesiæ, an verò ex voto annexo sacro Ordini? Jam dixi.

46 III. Dirimit immediatè ex lege & ordinatione Ecclesiæ. Est etiam communis DD. cum Scoto supra: & apertissimè Concil. Trident. *sess. 24. c. 9.* anathemate percellens dicentem: *Clericos in sacris constitutos, aut Regulares solemnitè professos posse licitè & validè contrahere matrimonium, non obstante lege Ecclesiastica, scilicet quoad Clericos: vel toto, scilicet quoad Religiosos*



giosos professos; claro & plenissimo sensu. Aut  
secundum aliam interpretationem: Ecclesia ibi  
duo definit, nimirum, Clericos in Sacris, &  
Religiosos professos non posse nec licite, nec  
valide matrimonium contrahere: & utrosque  
non valide; quia obstat lex Ecclesiastica: non  
licite; quia in utrisque obstat votum, ita ut in  
utrisque impedimentum quidem dirimens sit  
ex lege & ordinatione Ecclesiæ, obligatio verò  
castitatis integræ servandæ sit ex voto solemnî  
à Religioso quidem professo semper explicitè; à  
Clerico autem sacrum Ordinem suscipiente sal-  
tem implicitè emisso. Hunc sensum & senten-  
tiam alibi secutus sum. Quare sicut quis ob af-  
finitatem v. g. contractam cum alia, immediatè  
ex institutione Ecclesiæ fit inhabilis ad nuptias  
ob affinitatem prohibitas; sicut etiam ob sa-  
crum Ordinem seriò & liberè susceptum ex ea-  
dem institutione Ecclesiæ immediatè quis fit in-  
habilis ad contrahendum matrimonium.

IV. Non ergò, certè non semper impedi-  
mentum hoc provenit ex voto; nam inprimis  
illud votum solemne castitatis annexam sacro  
Ordini, tanquam nullo certo fundamento nixû,  
negant simpliciter, atque adeò ipsam totam  
obligationem servandæ castitatis sacris Ordini-  
bus adjunctam non aliquo voto, sed præcisè  
ex præcepto Ecclesiæ provenire probabilissimè  
docent cum Scot. cit. plures Juristæ & Theo-  
logi, eosque secuti Averfa hic *quest. 4. sect. 7.*  
& latè Herincx de sacro Ordine *disp. 10. quest.*  
10. &



10. & probabile fatetur Gobat hīc *cas. 13.* *num.*  
 272. Deinde si quis suscipiat sacrum Ordinem  
 volens quidem ordinari, at. vel simpliciter no-  
 lens vovere, nec promittere, nec servare castita-  
 tem, vel nihil prorsus sciens de voto hoc, nec in-  
 tendens ordinari, sicut alii, validè utique ordina-  
 tur, & impedimentum dirimens contrahit, im-  
 & castitatem integram saltem extraneam servare  
 tenetur; at certè nullum votum nec explicitè ne-  
 implicitè emittit. Quòd autem semper teneatur  
 vovere castitatem, & satis gratis dicitur & inte-  
 rim antequam voveat, ratione voti nondum ha-  
 bita matrimonio impediri non potest, nec inte-  
 rim contra votum peccare potest, cum nondum  
 sit emissum; sicut qui vovit Religionem ingre-  
 di, interim antequam ingrediatur contra casti-  
 tatem delinquens, votum nondum emissum mi-  
 nimè violat: ergò non certò, nec semper hoc  
 impedimentum oritur ex voto annexo sacro Or-  
 dini.

Consequenter nec certò Subdiaconus vel  
 Sacerdos solo interno actu, consensu vel dele-  
 ctatione morosà venereā contra castitatem de-  
 linquens peccat peccato speciali contra virtutem  
 Religionis; sicut peccat Religiosus voto solemni  
 adstrictus; quia in communi sententia Ecclesiæ  
 non potest præcipere vel prohibere directè actum  
 merè internum.

At tandem, quid si quis ex metu gravi injuriæ  
 incusso (casu sanè non rarò in filiis familias) sus-  
 cipiat sacros Ordines, non quidem omninò



Est sine omni consensu, vel invitus (quo casu certè tam Ordo, quam votum annexum, sicut & professio nulla esset) sed cum consensu illo meticuloso non sine multo admixto involuntario?

R. 1. Clarum est tam professionem solemnem, quam votum illud annexum Ordini sacro fore nullum, saltem jure Ecclesiastico, æquè ac matrimonium carnale. 2. Validus nihilominus erit sacer Ordo; disparitas grandis est; quia votum vel professio essentialiter consistit in actu voluntatis vöventis, eoque simpliciter libero; Ordo verò est Sacramentum consistens in actu Ordinantis requirens solum dispositionem in ordinato, adeoque sufficit quicumque voluntatis consensus, & quælibet etiam habitualis intentio.

3. In rigore loquendo, sic ordinatus ex metu adhuc contrahit impedimentum dirimens matrimonium; quia hoc impedimentum dirimens, ut dictum est, ex ordinatione Ecclesiæ immediatè est annexum ipsi Ordini Sacro. Dico tamen: *in rigore loquendo*; nam valdè probabile est, Ecclesiam conjunxisse hoc impedimentum dirimens Ordini suscepto modò ordinariò: quare alibi ex communi DD. sensu dixi, talem per metum ordinatum nec teneri voto, quod certissimum: & liberè absque dispensatione matrimonium inire posse, quod probabile omninò & tutum est.

4. Eodem rigore, si infans ordinatus esset Diaconus vel Sacerdos (validè at non licitè ut alibi) factus adultus, etiam adstrictus esset impedimento; quia verè habet Ordinem sacrum: attamen id



merito limitavit, dum disposuit Ecclesia, ut ad  
veniente usu rationis optio detur, ut si velint sta-  
re in sacro Ordine, stent, & deinceps exclu-  
matrimonio obligabuntur ad castitatem; qui  
per illam electionem ipso facto subjiunt se Ec-  
clesiæ Præcepto; imò in communi Sententia ca-  
stitem solempniter vovere censentur implicite.  
Si verò stare nolint, ducant uxores, ut lubet, sed  
Sacerdotio vel sacro Ordine non utantur.

- 48 Concludo casu heteroclitico. Quidam igno-  
rus Sacrorum Canonum suscepit Ordines Ma-  
iores credens, jam & ipsius annexum esse votum  
castitatis & impedimentum dirimens, prius  
quam tamen susceperet Subdiaconatum, duxit  
uxorem conscientia graviter obmurmurante  
postea dubitavit, an valide matrimonium in-  
terit, nec ne? Certè non reputabitur inter stultos  
nam matrimonium tale invalidum censent ma-  
gni Canonistæ, *Joan. Andreas. Ancharanus.  
Butrius. Imola, &c.* Sed r. Peccasse quidem  
mortaliter ob conscientiam erroneam de gra-  
peccato; at matrimonium sine dubio fuisse va-  
lidum eoque licitè uti posse depositâ conscien-  
tiâ erroneâ; quia nemo potest emittere votum  
quod privata autoritate vel errore possit di-  
mere matrimonium. Ita communis DD. cu-

*Sanchez l. 7. disp. 31. num. 5. Bonacina.*

*Euseb. Leander, alii, cum Gobar*

*cas. 31. in fine.*

\* \*  
\*



## §. VIII.

## L I G A M E N.

**E**ST ipsum vinculum conjugum matrimo-<sup>49</sup>  
 niale ortum ex matrimonio rato vel con-  
 summato utroque conjugē vivente indissolubi-  
 le; adeoque impedimentum dirimens matri-  
 monium cum quocunque alio; vel aliā quacun-  
 que contrahendum; alioquin verum adulterium  
 futurum; ipso naturali & divino jure prohibi-  
 tum. Etsi enim olim polygamia Judæis ex  
 speciali privilegio permessa fuerit à Deo; modò  
 tamen Christianis interdicta est, tum jure divino;  
 ut *Matt. 19. & Marc. 10.* ubi expressè mœ-  
 chæ vel adulteri damnat Christus relinquentes  
 priorem maritum vel uxorem, & alteri nuben-  
 tes; multò magis ergò priori conjugē retentā;  
 aliam superducentes. Tum etiam jure Ecclesia-  
 stico; præsertim Concil. Trid. Sess. 14. c. 2. *Sic  
 quis dixerit, licere Christianis habere simul plu-  
 res uxores, & hoc nulla lege divina esse prohibi-  
 tum, anathema sit.* De hoc late Scholastici & Con-  
 troversæ, quos consulere pòtes. Nobis pro pra-  
 xi, eaque difficillima, & non rara, solum viden-  
 dum: quanda certitudo requiratur de conjugis  
 absentis morte; ut alteri ad alias nuptias transire  
 liceat, ac permitti possit à Judice, Parocho; vel  
 Confessario.

*Regula certissima.* Neutri conjugum licet, sive  
 vel permitti potest quavis autoritate ad secun-  
 das nuptias transire, nisi habita notitia moraliter  
 certa de morte alteritis. Ita expressè Clemens III.



c. In Prasentia. De Sponsal. & Matrim. hoc  
 textu. In Prasentia nostra quasivisti: Quid agen-  
 dum sit de mulieribus, quæ viros suos causâ con-  
 jugalitatis vel peregrinationis absentes ultra se-  
 ptennium præsolata fuerunt, nec certificari pos-  
 sunt de vita vel morte ipsorum, licet super hoc  
 sollicitudinem adhibuerint diligentem & pro ju-  
 venili ætate seu fragilitate carnis nequeunt con-  
 tinere petentes aliis matrimonio copulari. Con-  
 sultationi ergo tuæ taliter respondemus: Quo-  
 quantocunque annorum numero remaneant tra-  
 ventibus viris suis, non possunt ad aliorum con-  
 sortium canonicè convolare, nec autoritate Ec-  
 clesie permittas contrahere, donec certum nu-  
 cium recipiant de morte virorum. Hæc Cle-  
 mens. Similiter Lucius III. Papa c. Dominus. De  
 secundis nuptiis, decernit, ut nullus ammodo  
 secundas nuptias migrare præsumat, quoad con-  
 stet, quòd ab hac vita migraverit uxor ejus.

Qua nimirum Constitutione Pontificia  
 correctum est jus civile *L. Uxores ff. De divor-*  
*statu*: ut mulier, quæ de viri vita quinque an-  
 nis nihil audivit & verè dubitat, possit post quin-  
 tum annum alteri nubere. Et si quæ aliæ leges  
 post certum annorum numerum id permittant  
 & vulgaris persuasio fuit, ut post septem annos  
 conjux, si nihil de altero conjugè audivit, possit  
 ad alias nuptias convolare. Et ratio urgens est  
 quia quantocunque tempore certò non constat  
 de morte conjugis, manet dubium: at in eo dubio  
 possidet certa lex matrimonii, quæ servanda est  
 qui



quia in dubio factum non praesumitur, sed demonstrari debet. Audisti: Donec certum nuntium recipiant. Ubi intellige: nuntium non masculinum, quasi unus nuntius etiam de visu testans, referensque de obitu conjugis absentis sufficiat, ut plures voluerunt apud Sanchez merito reprobantem; sed nuntium in neutro genere, id est, certam annunciationem seu informationem, vulgò gewissen Bericht / ut ipse significat Lucius Papa, quoad constet; hoc enim verbum importat; ut constet per instrumenta, per testes plures de visu, aut per sententiam Judicis, seu authenticam Magistratûs testificationem, sic ut omne mortale dubium excludat. Mascardus De Probation. conclus. 75. num. 31. & hanc moralem certitudinem necessariò exigit Judex Ecclesiasticus in foro externo, ut ad secundas nuptias transire permittat. Verùm quia in foro conscientiae plerumque mitius agitur, ac tanta certitudo, tam certum nuntium & constat sæpè haberi non potest, videamus breviter: quid in particulari sufficere possit.

I. Si Parochus seu Rector Parochiae testificetur de morte talis, vel exhibeatur ejus authentica fides, sufficienter probabitur mors conjugis; quia hæc est probatio probabilis officialis seu per publicum instrumentum exhibita, quæ fidem moraliter certam facit.

II. Unus privatus testis etiam de visu seu oculatus per se non sufficit; quia unus tanti negotii rem certam non reddit & experientia docuit.



cuit, etiam his temporibus persæpè fefellisse. E  
 communi *Tambur. ibidem.* Sufficit autem  
 Unus testis de visu omni exceptione major. Se  
 cundùm omnes. 2. Vir bonæ fidei, qui jurat  
 deponit de morte conjugis. Abbas *in cit. c. 1.*  
*presentia num. 6.* 3. Item vir bonæ fidei; qui  
 sciat rationem reddere certæ suæ scientiæ  
 causæ mortis, ut si in bello conflixerit, tali vel ta  
 li morbo correptus obierit, aliæve signa eviden  
 tia, testimonia, Instrumenta proferat. Commu  
 nis. 4. Si cum uno teste de visu aliæ similes con  
 jecturæ seu admiracula conjungantur, maxime  
 si per locorum distantiam major probatio spe  
 randa non sit. Ex communi Sanchez *l. 2. disp.*  
*38. num. 2.*

III. Multò minùs sufficit unus vel plures tes  
 tes de auditu tantùm, seu fama communis de  
 morte talis conjugis; id enim nullo modo re  
 certam reddit; quòd si tamen rursùs fama con  
 juncta sit cum aliis non levis momenti indicii  
 vel conjecturis, testimoniis vel præsumptioni  
 bus, quæ licet singula seorsim non sufficiant  
 omnia tamen simul juncta moralem certitudi  
 nem causant; uti, quia viri graves maximè de  
 magistratu loci id asserunt; testis bonæ fidei oc  
 cultus est; vir senex est; in acie conflixit; tem  
 pore pestis ægrotavit, quæ omnia simul juncta  
 moralem certitudinem ac probabilem præsum  
 ptionem constituunt, uti plurimis citatis do  
 cent Navar. *c. 22. num. 53.* Sanchez *l. 2. disp.*  
*46. quest. 2.* Layman. *tract. 10. part. 3. c. 3. n. 1.*  
 Tam-



Tambur. *cit.* num. 10. ubi maximè valet prudentis iudicium, adeoque in foro externo iudicis arbitrio relinquuntur; in foro verò conscientiae planè sufficere possunt.

IV. Multò minùs adhuc sufficit sola quantumvis diuturna conjugis absentia, ut constat ex S. Textu *cit.* lege Sanchez *cit.* num. 2. attamen si post longum tempus, etsi nec testis, nec fama adsit de morte conjugis adsunt autem alia magna indicia & conjecturae rationabiles, probabilem, etsi non omninò certam praesumptionem causantes de more conjugis, an non pro foro conscientiae sufficere possit? audi non me, sed germanum Layman *cit.* l. 3. num. 2. ubi narrato casu (quidam in amentiam ac furorem actus aliquoties, sibi necem inferre tentavit, postea vinculis constrictus fuit, ex quibus denique erupit, quò autem deveniret, licet diligenter quaesitus, nulla ratione sciri potest, atque ab eo tempore octo vel decem anni intercesserunt) ita concludit: *Valde probabilis est sententia Rosellae, S. Antonini, Sylvestri, Chiliarchi, quòd mulier in tali casu non peccaret, si nemine se opponente ad secundas nuptias transfret. Quamobrem confessarius in conscientiae foro id ipsi permittere, & Iudex in foro externo, si post celebratas nuptias causam intelligeret, neque mulierem punire, neque à secundo viro separare deberet, donec cognitum esset priorem maritum adhuc vivere: idque apertè sumitur ex c. Cum per hellicam. 34. quest. 1. Si verò de carnali conjugio sit agendum, tam-*



diu alteruter conjugum expectet, donec de ipsius obitu verisimiliter praesumitur: Atqui in proprio omnino verisimiliter praesumitur. Et ratio est; quia in rebus moralibus, in quibus plerumque certitudo haberi non potest, homini ad actiones suas instituendas sufficere debet probabilissima, licet non omnino certa praesumptio. Hactenus Layman.

Accipe adhuc unum & alterum. Titius mortuus in locum valde remotum abiit; unus unus testatur, esse illum ibi mortuum, assertor sui dicti argumenta verissima, nec facile possunt aliae probationes mortis haberi. In hoc casu potest uxor aliter nubere. sic reflexè Sanchez, l. 1. disp. 46. num. 5. Item Cajus in longinquum locum profectus, Sempronius praelium ingressus, Titius jam senex, non amplius comparent, fama est obiisse, &c. habetur sufficiens notitia de morte singulorum. Ita ex Navar. Sylvestro Valent. Tanner. hic disp. 8. quest. 4. dub. 6. num. 106. quos vide. Simili ergo casu occurrente confessarius non consultus quidem prudenter dissimulando permetteret ex mente Layman, & aliorum DD. nominatorum; at vero interrogatus vix positivè suadere poterit, multò minus Parochus matrimonio astiturus; post factum autem tutè dissimulandum erit.

§2 Corollarium: quicunque ergò absque omni ejusmodi morali certitudine ac probabilissima, saltem praesumptione, temerè ac verè propriè dubius de morte prioris conjugis matrimonium aliud



aliud contraheret, & quamvis si reverà prior  
 conjux jam fit mortuus matrimonium valeret,  
 ut contra Pontium & nostrum Marchant benè  
 probat Barbosa cit. c. *Dominus*: cum nihil pla-  
 nè juris tunc, vel jus ullum matrimonium ir-  
 ritet) omnium tamen consensu matrimonium  
 sic dubiè contrahens peccat mortaliter, & ex  
 parte sua ab usu matrimonii petendo abstinere  
 debet, donec de morte conjugis satis constet,  
 uti latè probat Lucius Papa cit. c. *Dominus Nul-*  
*lus ammodò ad secundas nuptias migrare præs-*  
*umat, donec constet, quòd ab hac vita migrarit u-*  
*xor ejus, si verò aliquis vel aliqua id hactenus*  
*non observavit, & de morte prioris conjugis ad-*  
*huc sibi existimet dubitandum, ei qui ipsi nupsit*  
*(bona fide scilicet) debitum non deneget postu-*  
*lanti, quòd à se tamen noverit nullatenus exigen-*  
*dum. Quòd si post hac de prioris conjugis vita*  
*constiterit, relictis adulterinis complexibus, ad*  
*priorem conjugem revertatur. Et hinc*

Econtra, habita quacunque morali certitudi-  
 ne, notitia vel præsumptione de obitu absentis  
 conjugis, etiam per sententiam judicis, matri-  
 moniòque novo quantumvis bona fide contra-  
 cto; si tamen reverà adhuc vivit prior conjux,  
 matrimonium secundum nullum est ex impe-  
 dimento legaminis; ideoque habitâ certâ notitiâ  
 de vita prioris conjugis, matrimonio secundo  
 simpliciter abstinendum est sique is fortè com-  
 pareat, conjugem suam sibi revocare debet,  
 Damnata nimis esset hic compensatio.



§3 At quid si deprehendatur tempore secundo matrimonii contracti quidem vixisse adhuc priorem conjugem; modò autem certò constar, vivis excessisse? R. Adhuc deferendus est thorax quia adhuc matrimonium secundum fuit invalidum, & juxta regulam juris: *Non firmatur in actu temporis, quod ab initio non subsistit*: neque nebuluntur ullo jure secundum matrimonium novo consensu validare, si tamen suscepta esset una vel plures proles, omnino convenit, ut confirmetur illud matrimonium, nam hoc facit a meliorem educationem prolis, & multas tria evitandas, etsi non foret necesse ad legitimandam prolem; nam proles nata ex matrimonio bona fide putato legitimo ab utroque conjugum in foro omni legitima habetur.

At quid si è contra de novo contrahens certò crederet, priorem conjugem adhuc vivere, verà tamen jam vità functum? Dicam *sect. 3.* consensu de præsenti nimirum nullum esse matrimonium, si absolutè consentiant; cum impossibilitatem etiam falso creditorum, nulla fieri, ac esse possit voluntas efficax; validum autem foret, si contraxerunt conditionatè: si jam mortuus esset, si fortè possumus, &c.

## §. IX.

## PUBLICA HONESTAS.

§4 **I**mpedimentum publicæ honestatis est propinquitas orta ex sponsalibus vel matrimonio rato tantum inter sponsum ex una parte, & consanguineas sponsæ ex altera parte, ac vicissim vi-



¶ versa, &c. jure ecclesiastico dirimens matrimonium contrahendum cum iisdem consanguineis sponsi vel sponsæ, de futuro in primo gradu tantum; de præsentì verò in matrimonio rato usque ad quartum gradum publicæ honestatis gratiâ; quod nimirum parum honestum videatur, ut ij, qui jam matrimonium inter se fide data desponderunt, & maximè de præsentì contraxerunt, deinceps cum alterius utriusque consanguineis publicè contrahant, & commisceantur. Et dicitur etiam in jure ac Trident. mox citando *justitia publicæ honestatis*, quod scilicet videatur justum & æquum, decentiæ ac honestati publicæ congruum, ut inter se non copulentur matrimonio illi, quos impedimentum hoc publicæ honestatis arcet à matrimonio.

Impedimentum hoc dirimens introductum est jure ecclesiastico. *c. Juvenis. c. sponsum de sponsal. & matrimonio, &c. 2. si quis uxorem c. si quis desponsaverit. 27. quest. 2.* & quidem jure illo antiquo extendebatur usque ad quartum gradum, ut nimirum irritum esset matrimonium contractum à sponso, seu viva seu mortua etsi nunquam carnaliter cognitâ sponsâ, cum ejusdem filia, nepte, abnepte, &c. sorore, patruele, consanguinea, &c. item matre, avia, &c. & sic e contra sponsa cum consanguineis sponsi. Idque decernitur *cap. unico de sponsal. in 6.* sive sponsalia valida fuerint, sive invalida ex quacunque causa, præsertim ex defectu consensûs. Verum hoc nimis rigidum antiquum jus correctum



Etum est novo jure Concil. Trident. sess. 24. c. 1. de reformat. matrimon. ira statuente: publicæ honestatis impedimentum ubi sponsalia quæcumque ex causa valida non erunt, sacra Synodus prorsus tollit; ubi autem valida fuerunt, primum gradum non excedat; quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest ejusmodi prohibitio dispendio observari. Hæc Concilium: loquitur tamen de solis sponsalibus; nihil de matrimonio rato, ut patebit de utroque pauculis seorsim.

## EX SPONSALIBUS.

§ I. **E**X solis ergo nunc sponsalibus validis ac legitimis oritur hoc impedimentum publicæ honestatis, non item ex quacunque ratione invalidis, ut loquitur Concilium. Ergo ne etiam non ex sponsalibus fictis? R. Ita non oritur, contra Sanchez, & alios probabilissimè docet Repellus apud Gobat, *Cas. 17. num. 368.* apud probantem; est enim etiam promissio ficta a qua ratione invalida, quippe minimè obligans ad justitiam, sed solum ex virtute fidelitatis externæ qua homo tenetur sua verba conformare facere. Vide dicta de promissione. Adde: hoc impedimentum etiam oriri ex solis sponsalibus absolutis, non item conditionatis de futuro, conditione nondum impleta; sic enim nondum sunt vera sponsalia: at quando conditione impleta transeunt in absoluta, jam primum inducent hoc impedimentum, ut observant. DD. communiter & infra etiam exemplum dabo.

§ II. Hoc impedimentum solum oritur inter sponsos



sponsum & consanguineas sponsæ, ac vicissim, & in primo gradu, non ultra, ut expressè Concilium Ex. g. Titius contraxit sponsalia valida cum Caja ponitur solum impedimentum dirimens, ut non possit matrimonium contrahere validum seu vivente adhuc, seu mortua Caja, cum ejusdem Cajæ matre, sorore; filia, cum omnibus aliis potest; & viceversa, Caja non possit matrimonium contrahere cum patre, fratre, & filio Titii; bene tamen utervis cum aliis consanguineis validè; at stantibus sponsalibus non licitè; nam sponsalia legitime contracta cum una sunt impedimentum impediens respectu cujusvis alterius.

III. Impedimentum hoc ex sponsalibus perpetuum est, ut neque morte alteriusvis sponforum cesset impedimentum dirimens matrimonium contrahendum cum dictis consanguineis sponsi vel sponsæ: ut habetur expressè jure cit. *c. si quis uxorem desponsaverit vel subarrhaverit, quamquam postea superveniente die mortis ejus nequierit eam ducere in uxore, tamen nulli de consanguinitate ejus* (modo jure novo in primo gradu tantum) *licet accipere eam in conjugem* Idque repetit. *c. sequens* Controversia autem gravissima fuit hætenus: an si sponsalia semel facta valida mutuo consensu vel alia justa causa legitime dissolvantur, cesset hoc impedimentum? cessare docuerunt gravissimi DD. apud Tambur. *cit. c. 11. §. 2. Gobat cas. 15.* Non cessare sine dubio probabilius juriq; conformius



formius docuerunt DD. communiùs cu Sanchez *l. 7. disp. 66. num. 21.* Layman *c. 9.* apud ipsos. Ratio est; quia cum ab initio valuerunt sponsalia, jam ortum fuit impedimentum: atqui impedimentum semel verè extitum minimè pendet à voluntate sponsorum, eorum libitu permaneat, vel cesset. Deinde morte alterius sponsorum dissolvuntur sponsalia, & tamen tunc non cessat hoc impedimentum: paret ex claris juribus allegatis: ergò licet mutuo consensu solvi possint sponsalia non tamen id cessabit impedimentum. Respondent quidam satis commodè DD. oppositæ sententiæ apud Tambur. & Gobat. cit. ostenduntque eam sententiam probabilem; atque in praxi secutus fuisse aliquos Episcopos ac viros doctissimos. Offerrebat pro ea Declaratio Cardinalium S. Officii; & fateor in duobus casibus me non fecisse scrupulum poenitentibus; sed quidquid fuerit de illa Declaratione sine dubio non authentica & sufficiente ad legem statuendam. Jam tamen priorem sententiam prorsus evertit, & certam alteram Sanchezii reddit alia novissima & authentica Declaratio eorundem Eminentissimorum Cardinalium sub Alexandro VIII. apud Prosper. Fagnanum *in c. ad Audientiam De sponsal. & matrimonio.* & Tambur. cit. *c. 9. num. 7.* ubi post narratum casum de Alphonso Rodriguez, qui post sponsalia contracta cum Isabella Ruiz, & in hujus gravi morbo, mutuo optimoque consensu, dissoluta, postea volebat contra-



here cum ejusdem Isabella sorore Maria. Sic habetur:

*Subente sanctissimo Domino nostro propositum fuit in sacra Congregatione Concilii, an sponsalibus valide initio contractis, deinde mutuo consensu dissolutis, sit sublatum impedimentum iustitia publica honestatis: & dubio pluries proposito & maturè examinato, tandè sub die 6. Julii anno 1658. Eminentissimi, Patres in antiqua ejusdem Congregationis sententia consentientes censuerunt: non esse sublatum. Cujus sententia una cum rationibus hinc inde deductis & recentibus ejusdem Congregationis in hac materia responsis, facta relatione ad sanctissimum, Sanctitas sua die 10. ejusdem mensis, prædicta Congregationis probavit conclusionem eamque jussit in dubium deinceps non revocari.*

Quæres curiosule: nonne jam moveri potest prudens scrupulis illis, qui secuti priorem sententiam tantorum Virorum matrimonium contraxerunt cum sorore v. g. vel filia prioris sponsæ, sponsalibus prioribus solutis? R. Minimè: nam juxta legem *Barbarius ff. De officio Prætoris.* valet quilibet contractus, adeoque etiam maximè matrimonialis, ex allegata, prudenterque credita autoritate legis: atqui qui ex resolutione illorum Episcoporum & tantorum DD. sic matrimonium contraxerunt, id fecerunt ex allegata prudenterque credita autoritate legis, scilicet Declarationis illius quasi habentis auctoritatem legis clarissimè loquentis, etsi reverà



talís non fuerit : ergo valere debuerunt contra-  
ctus illi. Denique leges & DD. toti sunt in tu-  
do matrimonii bona fide contracti valore, ne  
dissolutione gravissima oriantur incommo-  
Lege Gobat *cas. 15. toto de hac re omnium*  
quos vid. optimè & practicè differentem.

- 58 IV: Ex dictis resolvendi sunt varii casus: his-  
hisque similes. 1. Si Sempronius sponsalia con-  
traxit cum Titia pura & absoluta, & postea con-  
tra fidem priorum sponsalium contraxit cum  
ejus consanguinea in primo gradu: Tam spon-  
salia, quam matrimonium irritum est ob juri-  
tiam publicæ honestatis; nihilominus adhuc  
potest, & debet ducere priorem sponsam, non  
obstantibus secundis sponsalibus cum consan-  
guinea, si copula nulla intercessit: idque non so-  
lum jure novo Trident. quia secunda sponsalia  
sunt invalida: sed etiam jure antiquo, ne detur  
mutua quasi reactio irritandi inter sponsalia  
priora & posteriora. *c. unico. De sponsal. in d.*  
2. Si Sempronius priora sponsalia contraxit cum  
Titia sub conditione pendente in futurum vel  
si parentes consenserit, si Papa dispensaverit  
&c. & illa conditione nondum impleta, abso-  
lutè contrahat cum ejus consanguinea, tunc  
neutris sponsalibus oritur impedimentum di-  
mens: non ex primis; quia ex sponsalibus con-  
ditionatis ante eventum conditionis, quia adhuc  
sponsalia simpliciter non sunt, non oritur imp-  
dimentum hoc, quin saltem validè cum secun-  
da contrahere possit: neque ex secundis, utpo-  
tè illic



illicitis & invalidis contra fidem priorum sponsalium; ex sponsalibus autem invalidis non oritur hoc impedimentum publicæ honestatis, ut dictum. De quo pluribus Sanchez, *l. 7. disp. 61.*

Huc refer casum recentem: quædam voto castitatis adstricta contraxit sponsalia cum Titio, qui re cognita libenter cessit; postea, impetrata dispensatione super voto, contrahit cum ejusdem Titii fratre juniore sponsalia, valebunt matrimonium? *1.* valere dupliciter: & quia prima sponsalia fuerunt invalida, & quia alter cessit. Qod si tamen sponsalia prima fuissent conditionata: si à voto dispensata fuero: post impetratam dispensationem ipso facto fuisset ortum impedimentum dirimens, ideoque matrimonium secutum nullum. *3.* Si Sempronius absolute sibi despondit Titiam, & postea carnaliter cognoscit sororem ejus Cajam: neutram uxorem ducere potest: non Titiam ob impedimentum affinitatis: nec Cajam defloratam ob impedimentum publicæ honestatis. *4.* Si Titius desponsavit sibi Cajam, & hanc uxorem duxit frater ejus Sempronius, matrimonio nondum consummato, Titius, etsi non teneatur ob fractam fidem, adhuc tamen si vult, potest ducere Cajam, quia priora sponsalia ob publicam honestatem annullantia sequens matrimonium, non possunt annullari vicissim à sequenti matrimonio, ut supra notatum. Sed de hoc mox.



## EX MATRIMONIO RATO,

591. **E**X matrimonio rato tantum, non consummato, oritur impedimentum publicæ honestatis usque ad quartum gradum inclusivè (sicut ex matrimonio consummato per copulam perfectam oritur aliud impedimentum affinitatis usque ad eundem gradum ut si Titius contraxit matrimonium per verba de præsentibus cum Caja, & nondum consummavit, non poterit tamen idem Titius, seu vivax huc seu mortua Caja, matrimonium contrahere cum ulla ex ejusdem consanguineis usque ad quartum gradum: similiter è contra Caja, seu vivo seu mortuo jam Titio, non poterit nullo ex consanguineis Titii usque ad quartum gradum. Olim quidem jure antiquo utrumque impedimentum & publicæ honestatis ex matrimonio rato, & affinitatis ex matrimonio consummato, sicut & consanguinitatis extenditur usque ad septimum gradum; verum jure Trident. affinitatis & consanguinitatis impedimentis ad quartum gradum restricta intelligitur restrictum etiam à fortiori impedimentum publicæ honestatis.

60 II. Item impedimentum publicæ honestatis oritur ex omni matrimonio rato seu per verba de præsentibus contracto non tantum valido, etiam invalido, præterquam, si esset invalidum defectu ipsius consensus: habetque se nunc eodem modo, quo olim jure veteri: juxta communissimam DD. (uno tamen vel altero apud



rinex cit. reclamante) nam Trident. supra impedimentum hoc ortum ex sponsalibus, solum retrinxit ad primum gradum & sponsalia valida tantum: uti declaravit Pius V. in *Bulla ad Romanum Pontificem spectat. tit. de matrimon. & sponsal. in 7.* Quoad matrimonium autem ratum manet in vigore dispositio juris antiqui, quonascetur hoc impedimentum, etiam si matrimonium fuerit invalidum; dummodò non ex defectu consensus. Quare si matrimonium tuum prius fuit invalidum ex impedimento voti, sacri Ordinis, ligaminis, consanguinitatis, affinitatis, criminis, &c. contraxisti hoc impedimentum, ut nihilominus non possis contrahere cum consanguinea prioris uxoris putatiæ, neque illa vici'sim cum consanguineis tuis infra quartum gradum.

III. Non autem contraxisti hoc impedimen-  
tum, si matrimonium fuit invalidum ex defectu  
ipsius consensus, ut si prius matrimonium con-  
traxisti cum errore personæ, cum ignorantia  
qualitatis servilis, ex metu gravi injuste incusso,  
in ebrietate plena, amentia, infantia seu tenera  
ætate ante plenum usum rationis; quin etiam in  
ætate adulta impuberi matrimonium contra-  
ctum est invalidum ex defectu consensus, ideo-  
que non contrahis impedimentum hoc publicæ  
honestatis ex matrimonio rato usque ad quar-  
tum gradum. Attamen quia consensus impube-  
rum ex speciali dispositione juris adhuc habet  
vim sponsalium, ut infra videbimus, ideo adhuc



contrahis impedimentum publicæ honestatis  
ex sponsalibus usque ad primum gradum  
tūm : & tandem , matrimonio post pubertatem  
adeptam ratificato, etiam impedimentum ex  
trimonio rato.

62 IV. Unum & alterum dubium est. Unum  
quid si matrimonium sit invalidum ob con-  
suetudinem clandestinum, sine Parocho & testibus  
tractum? Tunc non contrahi hoc impedimen-  
tum cum pluribus tenet Sanchez *lib. 7. de ma-  
trimon. disp. 70.* eò quòd sit defectus consensus  
quidem sponsalium vim habens. De quo ratio  
infra. Sed rectius, adhuc incurri affirmant  
*etius, Aversa*, alii cum Martino Perez *disp. 3.  
est. 3.* & noster Herincx *disp. 6. hic, quæ-  
stionum. 70.* Ratio bona est; quia reverà illud ma-  
trimonium non est invalidum ex defectu con-  
sensūs, sed ex defectu solemnitatis à Concilio  
Trident. requisitæ: ergò ex alio impedimen-  
tū quàm ex defectu consensūs. Sed tu ne cen-  
sententiam Sanchez improbabilem, & in  
necessitatis pro foro conscientie sequi ne ve-  
ris.

63 Alterum : quid si matrimonium ratum  
conditionatum sub conditione de futuro  
accipio te in meam, si Papa dispensare  
et. quamdiu manet conditionatum non patet  
hoc impedimentum: at adveniente seu im-  
conditione pariet; siquidem teneas sententiam  
quòd adveniente conditione statim absque  
novo consensu matrimonium fiat ratum. Si



rò teneas, requiri novum consensum; tunc ante hunc novum consensum, impleta conditione, solum optinebit vim sponsalium, sicut matrimonia impuberum; ideoque pro tunc pariet tibi solum impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus ad primum gradum; & elicto novo consensu primum erit impedimentum ex matrimonio rato usque ad quartum gradum.

## CLASSIS III.

### *Impedimentorum.*

## NIMIA CONJUNCTIO.

**C**ontinet quinque impedimenta, cognatio, 64. eaque triplex: Naturalis seu consanguinitas, Legalis, & Spiritualis: affinitas, & scelestæ conjunctio criminis.

### SUMMARIA.

65. Consanguinitas quid;
66. Explicantur ejus lineæ.
67. Quousque, & quo jure dirimat? usque ad n. 71.
71. Affinitas quid, & quotuplex?
72. Ex qua copula, & quando oriatur? usque ad n. 76.
76. Qualis affinitas dirimat matrimonium? ac
79. Quousque, & quo jure?
83. Quo gradu, & quis contrahat impedimentum petendi debitum?
85. Cognatio legalis quid, quotuplex, & inter quos dirimat?
86. Cognatio spiritualis quid, & quotuplex?
87. Qualis, & quo jure dirimat?
89. Quis baptizans eam contrahat?
93. Qualis patrinus eam contrahat?
95. Ad hoc requiritur tactus physicus infantis.